

มาตรา 100

ความเป็นมา

หลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 ประเทศไทยก็ได้นำแนวคิดการปกครองระบอบประชาธิปไตยมาบริหารบ้านเมือง แนวคิดดังกล่าวแฝงไว้ด้วยหลักการว่าด้วยการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม (Conflict of Interest) โดยปรากฏขึ้นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 ต่อมาหลักการว่าด้วย Conflict of Interest ก็พัฒนาเรื่อยมาและสอดแทรกในกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท ได้รับความรู้และประสบการณ์ในการบริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่น ต้องไม่เป็นผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตนสังกัดเป็นคู่สัญญา หรือในกิจการที่กระทำแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น หรือที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตนสังกัดจะกระทำ โดยมี ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอเป็นผู้มีอำนาจสอบสวนวินิจฉัย ซึ่งคำวินิจฉัยของผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอถือเป็นที่สุด แต่บทกำหนดโทษดังกล่าวจะเป็นโทษทางปกครอง เช่น ขาดสมาชิกภาพ ห้ามสมัครรับเลือกตั้ง เป็นต้น จากนั้นเริ่มปรากฏชัดเจนขึ้นตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งมีการสถาปนาหน่วยงานตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐขึ้นหลายองค์กร โดยมีคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์และบทลงโทษเกี่ยวกับหลักการว่าด้วยการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม (Conflict of Interest) อยู่ด้วย

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 100 เป็นบทบัญญัติที่ใช้ตัดสินคดีที่ดินรัชดาที่ภริยานายกรัฐมนตรีที่อยู่ในตำแหน่งในขณะนั้น ได้ประมูลซื้อที่ดินจนเป็นเหตุให้นายกรัฐมนตรีผู้นั้น มีโทษทางอาญาถึงขั้นถูกจำคุก และให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญากฎหมายอาญากฎหมายอื่นด้วย บทบัญญัตินี้ จึงเป็นที่ได้รับความสนใจจากสังคมมากขึ้น ซึ่งแต่เดิมบทบัญญัตินี้บังคับใช้เฉพาะตำแหน่ง “นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรี” เมื่อรวมจำนวนบุคคลที่อยู่ในบังคับของกฎหมายนี้มีเพียง 36 คน(คณะรัฐมนตรี) และอีก 36 คน(คู่สมรส) รวมเป็น 72 คนเท่านั้น แต่เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2555 คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ประกาศให้ใช้บังคับกับตำแหน่ง “ผู้บริหารท้องถิ่น และรองผู้บริหารท้องถิ่น” เพิ่มขึ้น ซึ่งทำให้มีผู้เกี่ยวข้องได้รับผลกระทบกว่า 46,000 คนทันที ดังนั้น บทบัญญัติตามมาตรานี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนจะต้องทำความเข้าใจ

มาตรา 100 การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม และมาตรา 103 ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลภายนอก ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายที่มีเจตนาเพื่อป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการทุจริต การเผยแพร่ให้ความรู้ในเรื่องมาตรา 100 และมาตรา 103 ให้กับผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ของรัฐ จึงเป็นภารกิจสำคัญของสำนักงาน ป.ป.ช. เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายดังกล่าวได้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามกฎหมาย

ดังนั้นสำนักงาน ป.ป.ช. จึงเห็นควรจัดทำช่องทางสื่อสารเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับมาตรา 100 และมาตรา 103 ในรูปแบบ Application ที่มีความสวยงาม ทันสมัย เท่าทันกับเทคโนโลยีและสามารถใช้งานได้ทุกที่ ทุกเวลา Application "กฎหมาย ป.ป.ช. มาตรา 100 และ 103" เป็นช่องทางใหม่ในการให้

ความรู้เพื่อตอบสนองผู้ใช้งานซึ่งจะสามารถศึกษาหาความรู้ได้สะดวกและง่ายดายขึ้น ทุกที่ ทุกเวลา นอกจากนี้ยังสามารถทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจผ่าน Application โดยมีแบบทดสอบ 3 ระดับ ระดับพื้นฐาน ระดับกลาง และระดับสูง ผู้ใช้งานสามารถรับทราบผลคะแนนได้แบบ Real time และผู้ผ่านการทดสอบจะได้รับเกียรติบัตรผ่าน Email ในทันที รวมทั้งสามารถติดตามข่าวประชาสัมพันธ์ของสำนักงาน ป.ป.ช. ได้ตลอดเวลาผ่าน Application ดังกล่าวด้วย

มาตรา 100 ใช้บังคับเจ้าหน้าที่ของรัฐตำแหน่งใด

มาตรา 100 ใช้บังคับกับเจ้าหน้าที่ของรัฐตามประกาศของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังนี้

1. นายกรัฐมนตรี
2. รัฐมนตรี
3. ผู้บริหารท้องถิ่น
4. รองผู้บริหารท้องถิ่น

รวมถึงคู่สมรสของเจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าว โดยให้ถือว่าการดำเนินการใดๆ ของคู่สมรสที่ฝ่าฝืนมาตรา 100 เป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นด้วย นอกจากนี้ ยังบังคับกับเจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าวซึ่งพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐมาแล้วไม่ถึง 2 ปีด้วย

การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม

สถานการณ์ที่ผู้มีอำนาจตัดสินใจอยู่ในสภาพสับสนระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม โดยมีแรงจูงใจในการตัดสินใจจากประโยชน์ส่วนตน ส่งผลให้การใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจของผู้นั้นขาดความอิสระไม่เป็นกลาง เบี่ยงเบนออกจากหลักการบริหารเพื่อประโยชน์สาธารณะ (หลากหลายความหมายของ Conflict of Interest)

เจตนารมณ์มาตรา 100

เพื่อให้การบริหารราชการ เกิดความโปร่งใส เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน รวมทั้งปราศจากความเคลือบแคลงสงสัยในความซื่อสัตย์สุจริตในการบริหารราชการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และป้องกันการทุจริตอันเกิดมาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐมีผลประโยชน์ทับซ้อนหรือเกิดการขัดแย้งกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม จึงห้ามเจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการใดๆ ที่เป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม

การดำเนินการที่เป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม ตามมาตรา 100

1. เป็นคู่สัญญา หรือเป็นผู้มีส่วนได้เสียกับหน่วยงานของรัฐที่ตนเองปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งมีอำนาจกำกับดูแล ควบคุม ตรวจสอบหรือดำเนินคดี
2. เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วน หรือถือหุ้นในบริษัท ที่เป็นคู่สัญญา กับหน่วยงานของรัฐ ที่

ตนเองปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งมีอำนาจกำกับดูแล ควบคุม ตรวจสอบหรือดำเนินคดี

3.รับสัมปทานหรือถือสัมปทานจากรัฐอยู่ หรือเป็นคู่สัญญากับรัฐที่มีลักษณะผูกขาด ตัดตอน **ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม** ทั้งนี้ ห้ามเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วน หรือมีหุ้นส่วนในบริษัทที่รับสัมปทานหรือถือสัมปทานจากรัฐอยู่ เช่นกันสัญญาที่รัฐอนุญาตให้คู่สัญญาบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลภาคเอกชนเป็นผู้จัดทำบริการสาธารณะแทนหน่วยงานของรัฐโดยภาคเอกชนเป็นจัดหาทรัพยากรเพื่อลงทุนลงแรง และได้รับสิทธิที่จะเรียกเก็บค่าใช้บริการสาธารณะจากผู้ใช้บริการตลอดระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา เช่น สัญญาสัมปทานสร้างทางด่วน สัญญาสัมปทาน รถไฟฟ้า BTS ประทานบัตรเหมืองแร่ โรงโมหิน ริงนกอีแอ่น เป็นต้น

4.เป็นกรรมการ ที่ปรึกษา ตัวแทน พนักงานลูกจ้าง ในธุรกิจเอกชนที่อยู่ภายใต้ การกำกับดูแล ควบคุม หรือตรวจสอบของหน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นสังกัดอยู่หรือปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นเจ้าของที่ของรัฐ ซึ่งโดยสภาพของผลประโยชน์ของธุรกิจเอกชนนั้นอาจขัดหรือแย้งต่อประโยชน์ส่วนรวมหรือประโยชน์ทางราชการ หรือกระทบต่อความมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้น

ข้อยกเว้นของมาตรา 100

1. กรณีพ้นจากการดำรงตำแหน่งมาแล้วยังไม่ถึง 2 ปี สามารถเป็นผู้ถือหุ้นไม่เกิน 5% จากจำนวนหุ้นทั้งหมด ที่จำหน่ายในบริษัทมหาชนจำกัด ทั้งนี้ ต้องไม่ใช่บริษัทที่เป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐ ที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

2.กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ในบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด ที่หน่วยงานของรัฐถือหุ้นหรือเข้าร่วมทุน เช่น “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้มอบหมายให้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลังเป็นที่ปรึกษาหรือกรรมการภายในบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด ที่กระทรวงการคลังถือหุ้นหรือร่วมทุน”

โทษของผู้ฝ่าฝืน

กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่าฝืนบทบัญญัติต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ถือเป็นความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ตามประมวลกฎหมายอาญาดังกล่าว

กรณีคู่สมรสของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นกระทำการฝ่าฝืนมาตรา 100 หากเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นพิสูจน์ได้ว่า ตนเองไม่ได้รู้เห็นยินยอมด้วยในการที่คู่สมรสของตนกระทำการนั้นๆ ให้ถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นไม่มีความผิด

กรณีศึกษา มาตรา 100(1)

➤ บันทึกข้อหาหรือสำนักงาน ป.ป.ช. ที่ ปช 0028/0045 ลงวันที่ 30 สิงหาคม 2556

การฟ้องคดีการส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย (อ.ส.ค.) ได้มอบอำนาจให้สหกรณ์การเกษตร จำกัด กระทำการแทนในการจำหน่ายอาหารเสริม (นม) โดยวิธีกรณีพิเศษ ตามมติคณะรัฐมนตรีกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งรวมถึงเทศบาล

กรณีจึงเป็นการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล โดยที่นายกเทศมนตรีไม่มีอำนาจพิจารณาหรือตัดสินใจที่จะจัดซื้อนมจากผู้จัดจำหน่ายหรือผู้ประกอบการรายอื่นได้ การจัดซื้อนมหรือเข้าเป็นคู่สัญญากับสหกรณ์การเกษตร จำกัด ซึ่งต้องดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี จึงไม่เป็นการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม จึงไม่ต้องห้ามตามมาตรา 100 (1) แม้ว่านายกเทศมนตรีจะเป็นสมาชิกและถือครองหุ้นในสหกรณ์การเกษตร จำกัด ดังกล่าวก็ตาม

และแม้ว่านายกเทศมนตรีจะเป็นหุ้นส่วนหรือเป็นผู้ถือครองหุ้นในสหกรณ์การเกษตร จำกัด ดังกล่าว ก็ไม่อาจถือเป็นการที่นายกเทศมนตรีเป็นหุ้นส่วนหรือเป็นผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่เป็นคู่สัญญากับเทศบาล ตามมาตรา 100 (2) เนื่องจากสหกรณ์การเกษตร จำกัด มิได้มีฐานะเป็นห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ประกอบกับการที่เทศบาลได้ทำการจัดซื้อจัดจ้างกับสหกรณ์การเกษตร ก็มีใช่เป็นการที่สหกรณ์การเกษตรได้เป็นคู่สัญญากับเทศบาลโดยตรง แต่เป็นการกระทำแทน อ.ส.ค. ตามมติคณะรัฐมนตรี ดังนั้น จึงไม่เป็นการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวมตามมาตรา 100 (2)

กรณีศึกษา มาตรา 100(2)

➤ บันทึกความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 596/2544

แม้จะเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบก็ตาม แต่การมีส่วนได้ส่วนเสียก็มีได้ต่างจากหุ้นส่วน ประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบ เพราะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1084 และ มาตรา 1080 นั้น หุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบก็ยังคงได้ผลประโยชน์จากผลกำไร ซึ่งห้างหุ้นส่วนทำมาค้าขายอยู่ได้ เว้นแต่ ห้างหุ้นส่วนยังขาดทุนอยู่ ฉะนั้น จึงเป็นสมาชิกที่มีส่วนได้เสียกับห้างฯ

➤ บันทึกข้อหาหรือสำนักงาน ป.ป.ช. ที่ ปช 0028/0017 ลงวันที่ 29 มีนาคม 2556

การถือหุ้นกู้ในบริษัท จำกัด (มหาชน) นั้น ไม่เป็นการเข้าข่ายการกระทำที่เป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมตามมาตรา 100 เนื่องจากหุ้นกู้เป็นตราสารหนี้ที่บริษัทเสนอขาย แก่ผู้ลงทุนเพื่อกู้ยืมเงินจากผู้ลงทุน โดยมีผลตอบแทนอยู่ในรูปดอกเบี้ยที่แน่นอนในระหว่างอายุของตราสาร ตามเงื่อนไขที่ได้ระบุไว้ ดังนั้น ผู้ลงทุนซื้อหุ้นกู้จึงมีสถานะเป็นเจ้าของหนี้ของบริษัท ซึ่งไม่มีอำนาจก้าวท้าวหรือแทรกแซงกิจการหรือเข้าไปจัดการบริษัท และไม่ได้มีสถานะเป็นผู้ถือหุ้นหรือเจ้าของบริษัท ดังเช่นการถือหุ้น ประเภทสามัญในบริษัท

กรณีศึกษา มาตรา 100(3)

➤ บันทึกความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 368/2544

สำหรับความที่ว่า “ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม” ตามมาตรา 100 (3) นั้น โดยที่บทบัญญัติในเรื่องนี้เป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลจึงต้องตีความโดยเคร่งครัด และโดยผลเช่นนั้นจึงเห็นว่ามี ความหมายถึงการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับประโยชน์จากสัมปทานนั้นๆ โดยตรง หรือโดยผ่านบุคคลอื่น เช่น การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ คู่สมรส หรือบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะได้เข้ารับสัมปทานหรือเป็นผู้รับสัมปทานโดย ตนเอง ซึ่งถือเป็นทางตรง หรือถือหุ้นในบริษัทหรือห้างหุ้นส่วน ซึ่งถือหุ้นในบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนที่รับ สัมปทานอันอาจถูกถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียทางอ้อม

➤ บันทึกความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 605/2545

การพิจารณาว่าสมาชิกสภาเทศบาลผู้ใดมีส่วนได้เสียในสัญญาหรือไม่ นอกจากจะ พิจารณาว่าในการปฏิบัติตามสัญญานั้น สมาชิกสภาเทศบาลผู้นั้นได้รับประโยชน์โดยตรงหรือไม่แล้ว ยังต้อง พิจารณาว่าสมาชิกสภาเทศบาลผู้นั้นมีความสัมพันธ์กับคู่สัญญาในลักษณะที่จะส่งผลดีหรือผลเสียต่อตนใน ทางอ้อมอันจะได้ชื่อว่ามีส่วนได้เสียในทางอ้อมหรือไม่ ซึ่งความสัมพันธ์ที่มีอยู่อาจจะเป็นความสัมพันธ์ในเชิง บริหาร โดยเป็นผู้จัดการ หุ้นส่วนผู้จัดการ กรรมการผู้จัดการ ตัวแทนผู้บริหาร หรือผู้มีอำนาจในการ ดำเนินงานในกิจการของบุคคลธรรมดาหรือของนิติบุคคลที่มีการกระทำกับเทศบาล หรือความสัมพันธ์ในเชิง ทุน โดยเป็นหุ้นส่วนในห้าง หุ้นส่วน ผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกัด ซึ่งสามารถ ครอบงำการจัดการบริษัทได้ หรือความสัมพันธ์ในระหว่างบุคคล ซึ่งกฎหมายบัญญัติให้มีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดู ต่อกัน เช่น ความสัมพันธ์ ระหว่างสามีภริยา หรือความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตร ตามประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์

➤ บันทึกข้อหารือสำนักงาน ป.ป.ช. ที่ ปช 0028/0021 ลงวันที่ 2 เมษายน 2556

การที่นายกเทศมนตรีเป็นตัวแทนจำหน่ายสลากด้วยเครื่องจำหน่ายสลากกับสำนักงาน สลากกินแบ่ง รัฐบาลนั้น หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าสัญญาตัวแทนดังกล่าว มีลักษณะเป็นสัญญาที่รัฐให้สิทธิ เอกชนกระทำการ อย่างหนึ่งอย่างใดได้แต่เพียงผู้เดียว โดยไม่อนุญาตให้เอกชนรายอื่นเป็นผู้ดำเนินการ อย่างเดียวกับเอกชน คู่สัญญาที่ได้รับสิทธิตามสัญญาอีก กรณีอาจเข้าข่ายการเป็นคู่สัญญากับรัฐวิสาหกิจอันมี ลักษณะเป็นการผูกขาด ตัดตอน อันเป็นการต้องห้ามตามมาตรา 100 (3) แห่ง พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่า ด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ และมาตรา 265 (2) ประกอบมาตรา 284 วรรคสี่ ของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

กรณีศึกษา มาตรา 100(4)

➤ บันทึกความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสรีจที่ 20/2544

เมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐรับเป็นตัวแทนของบุคคลอื่นเพื่อยื่นของสอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ และทำ หน้าที่เจรจาตกลงกับหน่วยงานของรัฐ ตัวแทนจึงมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อตัวการตามมาตรา 807 ถึงมาตรา 814 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในฐานะที่เป็นตัวแทนและมีหน้าที่ดังกล่าว เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงมีส่วนได้เสียในสัญญาที่ทำกับหน่วยงานของรัฐ นอกจากนี้ยังมีลักษณะของประโยชน์ที่ขัดกันระหว่างประโยชน์ ของรัฐและประโยชน์ของธุรกิจเอกชน จึงเป็นกรณีเข้าข่ายต้องห้ามตามมาตรา 100 (4) แห่งพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญฯ

➤ บันทึกความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสรีจที่ 368/2544

1. การควบคุมห้างหุ้นส่วนและบริษัทในการจดทะเบียนและส่งงบดุลของกระทรวงพาณิชย์นั้น เป็นอำนาจหน้าที่กำกับดูแลห้างหุ้นส่วนและบริษัทเป็นการทั่วไป โดยมุ่งถึงความถูกต้องในทางทะเบียนเป็นสำคัญ และมีกฎหมายกำหนดไว้ชัดเจนแน่นอน มิได้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของรัฐมนตรี อีกทั้งรัฐมนตรีไม่มีอำนาจเกี่ยวกับการอนุญาต การอนุมัติ หรือการมีคำสั่งใดๆ ในกิจการที่ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทประกอบธุรกิจอยู่ ที่อาจเอื้ออำนวยผลประโยชน์ตอบแทนเนื่องจากการประกอบธุรกิจนั้นได้ และรัฐมนตรีก็มิได้เป็นนายทะเบียนตาม กฎหมาย ซึ่งจะมีอำนาจหน้าที่ในการรับหรือไม่รับจดทะเบียน การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐมนตรีช่วยว่าการ กระทรวงพาณิชย์ในเรื่องดังกล่าว จึงไม่มีผลที่จะเกิดสภาพผลประโยชน์ทางธุรกิจขัดหรือแย้งกับการปฏิบัติ หน้าที่ตามมาตรา 100 (4) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ

2. การดำเนินการของสถานพยาบาลนั้น พระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. 2541 บัญญัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขเป็นผู้รักษาการ และมีอำนาจสั่งการใดๆ เพื่อให้สถานพยาบาลปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติได้ ถ้ารัฐมนตรียังคงมีความสัมพันธ์กับสถานพยาบาลนั้นอยู่ โดยเป็นกรรมการที่ปรึกษา ตัวแทน พนักงานหรือลูกจ้างด้วยแล้ว ย่อมมีส่วนได้เสียในกิจการของสถานพยาบาลซึ่งรัฐมนตรีมีอำนาจกำกับดูแล ควบคุม หรือตรวจสอบตามกฎหมาย สภาพของผลประโยชน์ในสถานพยาบาลของรัฐมนตรีอาจขัดหรือแย้งต่อประโยชน์ส่วนรวมหรือประโยชน์ทางราชการ หรือกระทบต่อความมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ แต่การต้องห้ามตามมาตรา 100 (4) นั้น จะต้องปรากฏว่ารัฐมนตรีเป็นผู้กำกับดูแลสถานพยาบาลด้วย ฉะนั้น ถ้ารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุขได้รับมอบหมายให้กำกับดูแลงานของสถานพยาบาล ย่อมจะไม่มีอำนาจใดๆ ที่จะสั่งการตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล จึงไม่อยู่ในบังคับมาตรา 100 (4) ซึ่งรวมทั้งกรณีที่รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุขอาจจำเป็นต้องรักษาราชการแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ในบางครั้งเมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขไม่อยู่ ถ้าในระยะเวลาอันนั้นได้มีการสั่งการใดๆ เกี่ยวกับสถานพยาบาล ก็ยังไม่ถือว่าอยู่ในบังคับของมาตรา 100 (4) ด้วย

➤ บันทึกข้อหารือสำนักงาน ป.ป.ช. ที่ ปช 0028/0033 ลงวันที่ 11 มิถุนายน 2556

แม้ว่านายกและรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จะไม่ต้องห้ามในการดำรงตำแหน่ง ประธานและ รองประธานมูลนิธิ เนื่องจากมูลนิธิดังกล่าวจัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกิจการสาธารณะและการกุศล และมีได้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำรายได้หรือกำไรมาแบ่งปันกัน จึงมิใช่ธุรกิจของเอกชน ประกอบกับสภาพผลประโยชน์ของมูลนิธิ ไม่อาจขัดหรือแย้งต่อผลประโยชน์ส่วนรวมหรือประโยชน์ของทางราชการ หรือกระทบต่อความมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของนายกและรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จึงไม่เป็นการกระทำที่ต้องห้ามตามความในมาตรา 100 (4)

แต่กรณีเงินรายได้ของมูลนิธิอันเกิดจากการขอสนับสนุนหรืออุดหนุนจากหน่วยงานของรัฐ หรือ เอกชน ซึ่งมูลนิธิสามารถขอสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ที่มีกฎหมาย ระเบียบให้อุดหนุนมูลนิธิได้ เช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถตั้งงบประมาณสนับสนุนมูลนิธิได้ ซึ่งหากองค์การบริหารส่วนตำบลให้เงินอุดหนุนแก่ มูลนิธิ ซึ่งมีนายกและรองนายกเป็นประธานและรองกรรมการมูลนิธิ กรณีดังกล่าวอาจเป็นการสุ่มเสี่ยงต่อการ ใช้อำนาจในทางที่ไม่เหมาะสมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในการตั้งงบประมาณเพื่ออุดหนุนมูลนิธิ

➤มติคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการประชุมครั้งที่ 65/2511 เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2551

สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเป็นธุรกิจที่อยู่ภายใต้การกำกับ ดูแล ควบคุม หรือตรวจสอบ ของหน่วยงาน ของรัฐ การดำรงตำแหน่งเป็นนายกสภามหาวิทยาลัยหรือกรรมการในสภามหาวิทยาลัยของ สถาบันอุดมศึกษา เอกชนถือเป็นกรรมการในธุรกิจเอกชน ที่อยู่ภายใต้การกำกับ ดูแล ควบคุม หรือตรวจสอบ ของหน่วยงานของรัฐ ซึ่งได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ

การดำเนินการบางอย่างของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน เช่น การอนุมัติแผนการเงินงบดุล ฯลฯ โดยสภาพ ของผลประโยชน์อาจขัดหรือแย้งต่อประโยชน์ส่วนรวมหรือประโยชน์ของทางราชการ หรือกระทบต่อความมี อิศระในการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้ ดังนั้น หากรัฐมนตรีดังกล่าวดำรง ตำแหน่งนายกสภาสถาบัน หรือกรรมการสภาสถาบันในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จึงเป็นการขัดกันระหว่าง ประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม ตามมาตรา 100 (4)

➤บันทึกข้อหารือสำนักงาน ป.ป.ช. ที่ ปช 0028/0010 ลงวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2556

การที่รองนายกเทศมนตรีซึ่งเป็นบุตรของนายกเทศมนตรีเป็นผู้ได้รับอนุญาตประกอบ ธุรกิจโรงแรม และเกสต์เฮ้าส์ในเขตเทศบาลเมือง โดยที่นายกเทศมนตรีบิดาเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์รวมในที่ดิน โฉนดดังกล่าว ถือได้ว่ารองนายกเทศมนตรีเข้าข่ายมีส่วนได้ส่วนเสียในฐานะเป็น ผู้แทนในธุรกิจของเอกชน ซึ่งอยู่ภายใต้การ กำกับ ดูแล ควบคุม หรือตรวจสอบของรองนายกเทศมนตรี ซึ่งต่อมานายกเทศมนตรีได้รับ แต่งตั้งให้เป็น อนุกรรมการกลั่นกรองการดำเนินการตามพ.ร.บ.โรงแรมฯ โดยตำแหน่ง หากได้ทำหน้าที่เพียง พิจารณา ตรวจสอบ กลั่นกรองการพิจารณาอนุญาตประกอบธุรกิจโรงแรม การต่ออายุใบอนุญาต เพื่อเสนอ ความเห็นต่อ นายทะเบียน (ผู้ว่าราชการจังหวัด) ซึ่งการเสนอความเห็นของคณะกรรมการกลั่นกรองฯ ดังกล่าวจะไม่มีผลผูกพันการพิจารณาอนุญาตของนายทะเบียน ดังนั้น การดำเนินการของนายกเทศมนตรีจึงไม่ เข้าข่ายความผิดตาม มาตรา 100 ประกอบกับรองนายกเทศมนตรีได้เข้าไปเป็นผู้แทนในธุรกิจเอกชน ก่อนที่ ประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช.ฯ จะมีผลใช้บังคับในวันที่ 13 กันยายน 2555 จึงขาดองค์ประกอบคำว่า “เข้าไป” ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 100 แต่การกระทำหรือการดำเนินการของรองนายกเทศมนตรีดังกล่าว อาจ ต้องห้ามตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 265 มาตรา 267 ประกอบมาตรา 284 วรรคสี่